

Anmeldelse

En erindring om et besøg hos en lacandonfamilie

Af fotograf Teit Jørgensen

Af Kenni Hede

Jeg kigger på uret, tiden er fløjet afsted. Frustreret kigger jeg tilbage på denne tekst og så på bogen *En erindring om et besøg hos en lacandonfamilie*, der ligger med ryggen krænget over et par kuglepenne på bordet mellem tastaturet og skærmen. Det er endnu ikke lykket mig at finde den første sætning, dén som griber læseren. Invitationen der sender os afsted på rejsen. Jeg bladrer endnu engang igennem fotobogen i håb om at denne sætning spontant vil springe ud af et af de smukke billeder, forplante sig i mine fingre, der som besat vil danse over tasterne og på magiskvis fremmane denne adgangsbillet. Men ak, både billet og inspiration udebliver. Jeg beslutter mig for at starte forfra, for at kigge bogen igennem endnu engang. Jeg lukker den og på bagsiden står:

“En dag møder jeg Per Kirkeby på et værtshus og han ber’ mig sidde ned og spørger ret hurtigt om jeg vil med til Mayalandet. 14 dage efter lander jeg i Mexico City og vi begiver os ud på ekspeditionen Den Gamle Maya i Mexico, Guatemala og Honduras, hvor vi besøger en lang række ruinbyer. Ved et lykketræf møder vi en pilot, som fortæller os om en gruppe lacandonindianere, som stadig lever ret isoleret i Chiapas regnskov.”

(Jørgensen 2021, bagsidetekst)

Inden jeg ved af det sidder jeg pludseligt på et 70’er værtshus med Per Kirkeby og Tiet Jørgensen. De er unge og i færd med at planlægge en ekspedition ud i det uvisse. Jeg kan nærmest mærke deres spænding og eventyret, der venter forude. Tilbage ved computeren sidder jeg med en følelse af at min antropologiske opdragelse på forskelligvis har forhindret mig i at acceptere værkets præmis. Jeg kalder det et værk, et eksposé, fordi fornemmelsen man efterlades med minder om dén man kan opleve efter et besøg på galleri. Spørgsmål og indtryk flyder ind og ud af hinanden og en enorm trang og lyst

til at sætte værket ophavsperson i stævne til besvarelse af spørgsmål presser sig på. Det er ikke tydeligt om det er ferie billeder fra en vild ungdom, et romantisk tilbageblik på dengang Tiet Jørgensen sammen med sine venner kastede sig nøgen og ubekymret ud i livets uvished, eller om det rent faktisk er en fotografisk dagbog, der skildrer hverdagen hos en lille lacadonfamilie i Chiapas-regnskoven i det østligste Mexico. Måske er det alle tre. Et er sikkert, det er et vidnesbyrd om en bestemt måde at møde og repræsentere verden på, som vi ikke oplever så ofte i dag.

De analoge billeder er nydeligt frembragt på hvid baggrund med bred margin. De brede rammer tillader hvert billede at blive betragte i sin egen ret. Dertil er bogen fremstillet i materialer af høj kvalitet, hvilket giver fornemmelsen af at bladre i et fotoalbum, samt at det er de originale fremkaldelser, man sidder med i hænderne. Ligesom med fotoalbummet, så er dette værk en sløjfe i tiden, et ormehul, der uforvarende kaster beskueren tilbage til dengang, hvor kameraets lukkemekaniske knipsede, for kun at lukke en brøkdel af et sekunds lys ind. Dette er ikke bare fordi billederne er lavet under en ekspedition i 1971, men fordi fremstillingen og repræsentationen er fra en anden tid. Undervejs er man flere gange i komplet tvivl om hvorvidt den portrætterede familie og det sparsomme tekstmateriale rent faktisk er sand eller ej. På værkets 13. side introduceres vi for første og eneste gang for familien ved en karaktersvag gennemgang af fornavne og fordeling af funktioner:

“Familien var Jose, moderen Maria, de 2 store drenge Kin og Chankin, den store datter Maria og 4 mindre børn. De store drenge studerede grundigt vores landkort og tog billeder med mit kamera. Familien levede deres eget liv, gjorde det de altid gjorde. Børnene samlede rodfrugter. Maria rullede cigarer, Jose huggede træstammer, Kin fiskede, de [andre] kværnede majs.”

(Jørgensen 2021: 13)

Familiemedlemmerne forenkles hver især til en titel, funktion og status. *Maria, ruller cigarer, isoleret*. De yngste familiemedlemmer forbigås helt og bliver blot kategoriseret som *4 mindre børn*. De tre eventyrer derimod bliver præsenteret med efternavn, karakter og flere gange. Også piloten Moises Morales, der tilbød ekspeditionen et håndtegnet kort med koordinaterne til Metzabok – hvor Jose, Maria og deres 7 børn efter sigende skulle have boet – bliver præsenteret med sit fulde navn, med selvbestemmelse og som handlingsdygtig. På side 156, i værkets *postscriptum*, får vi endnu en sparsom tekst. I lidt mere end 200 ord får vi en kneben historisk gennemgang af Lacandónerne, et mayafolk, der bor i junglerne i den mexicanske delstat Chiapas, tæt på den sydlige grænse til Guatemala. De bor i Selva Lacandona, et område af regnskoven, som ligger på den mexicanske bred af Usumacinta-floden og dens bifloder. Vi bliver også gjort opmærksomme på at livet

og livsvilkårene for disse mennesker er betinget af massiv skovrydning, der har stået på i dette område siden 1950'erne. Jeg mangler i den grad at vide, hvem denne familie er, hvad de mener om disse billeder, og om de har noget at tilføje eller protestere imod. Jeg ser desværre kun fotografens kuratering, omend det er smukt og dygtigt håndværk, så mangler der noget ordentlighed i værket. Noget ordentlighed overfor de mennesker, hvis liv vi bevidner, hvis stemmer vi aldrig får at høre.

Tiet Jørgensen har en lang og imponerende karriere som fotograf bag sig. Han er altså ikke antropolog og dette værk er ikke en antropologisk undersøgelse Lacandónerne, et mayafolk, der bor i den mexicanske delstat Chiapas. Med dét i tankerne sidder jeg alligevel tilbage med en følelse af, at min antropologiske opdragelse fortsat forhindrer mig i at acceptere præmissen for dette værk, nemlig at det er en erindring, et *mémoire* fortalt i billeder. Et tilbageblik på et materiale, som blev lavet for mere end 50 år siden. Et tilbageblik kurateret af fotografen selv, om fotografens eget blik på verden, dengang og i dag. Jeg skriver i dag fordi denne udgivelse lander i 2021, en tid hvor repræsentation og fremstilling ikke længere godkender den slags envejskommunikation, uanset hvor flot denne er leveret. De få fotografier, hvor ekspeditionens egne deltagere optræder foran kameraet, genkalder kompositorisk en tid, hvor kolonister, videnskabsfolk og opdagelsesrejsende lod sig affotografere ved siden af 'de vilde'. Hvide vesterlændinge iført tweedjakke, denim bukser med læderbælte og en, for sin tid, moderigtig rullekrave eller skjorte, poserende ved siden af navnløse kvinder og mænd iført slidte klæder og med bare fødder. Hvor er ordentligheden? Jeg mindes Lila Abu-Lughod, der tilbage i 1990'erne gjorde det klart, at kulturbegrebet, som et begreb, skaber forskelle fordi det har en medfødt tendens til at skabe tidløse beskrivelser, fordi det uundgåeligt er bærer af en følelse af hierarki. Den følelse efterlades jeg med, når jeg bladrer igennem værket, en følelse af hierarki, der kunne have været undgået ved at invitere den portrætterede familie ind i værket, ikke som objekt, men som en levende, selvbestemmende stemme, der kunne kommentere på værkets budskab og udførelse. Måske rummer dette *mémoire* et budskab om en globaliseret og accelereret verden, i hvilken ungdommens nysgerrighed og eventyrlyst kuldcastes, og mødet med verden indskrænkes. En verden, hvor der er ikke flere uopdagede pletter på verdenskortet, hvor bl.a. massive skovrydninger og industriel fremdrift betinger menneskelivet over hele kloden, hvad end vi kan se det eller ej. Måske er det tilfældet, men alt det falder desværre i baggrunden for den manglende repræsentation, i mangel på ordentlighed.

Udgivelsesår: 2021
Forlag: Editon Bløndal
161 sider